Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.

Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

...TO—YEAR XXXIII. | Cena lista je $6.00 | Entered as second-class matter January 14, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. | CHICAGO, ILL., PETEK, 25. APRILA (APRIL 25), 1941 | Subscription $6.00 Yearly | ŠTEV.—NUMBER 82

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

...ngleži in Grki odbili nemške ...askoke na svoje pozicije

Srdite bitke pri Termopilskem prelazu se nadaljujejo. Nemci potopili parnik z begunci v grški luki. Južnoafriške čete zasedle strategične pozicije na abesinski fronti in ujele veliko število italijanskih vojakov. Angleška oborožena sila v ofenzivi na libijski in egiptski fronti

...tene, Grčija, 25. apr.—Nem... naskoki na angleške in grške ..., ki branijo zgodovinski Ter...pilski prelaz, so bili odbiti. ...ki nemški topovi še vedno ...mbardirajo angleške in grške ...icije pri tem prelazu. Vozni... ambulanc, ki so se vrnili s ...nte, so povedali, da so angle... izgube nežnatne v primeri z ...mškimi.

...emški bombniki so sinoči po...vno bombardirali Pirej, luko ... Atenah. Bombe, katere so ...li, so potopile parnik Hellas, katerem so se nahajali begun... Več žensk in otrok je bilo ...tih in ranjenih. Nemci so po...dovali tudi dve bolniški ladji ...ližini grškega otoka Kea.

...airo, Egipt, 25. apr.—Sem do...la poročila iz Abesinije pra..., da so južnoafriške čete pre...le Italijane z utrjenih pozicij ...ribih pri Dessyeju v največji ...ki, kar se jih že vršilo na abe...skih frontah. Veliko število ...lijanskih vojakov je bilo ubi..., ranjenih in ujetih. Večina ...ankov italijanske armade, ka... poveljuje vojvoda Aosta, se ...haja v okolici Dessyeja.

...besinski patriotje, ki se bore ...užnoafriškimi četami proti fa...ku, so pretrgali italijansko ...munikacijsko zvezo z Assabo, ...o ob Rdečem morju. Itali...ske čete se zdaj nahajajo v ...ti v puščavi pri Danakilu.

...airo, Egipt, 24. apr.—Angle... čete so v ofenzivi proti itali...nski in nemški oboroženi sili ... Tobruku, libijskem prista...nem mestu, in Sollumu, ...ptskem mestu, ki so ga Nemci ... Italijani okupirali zadnji te... Vrhovno poveljstvo poro..., da so Angleži ujeli 447 itali...nskih vojakov in častnikov v ...kah pri Tobruku.

...rugo naznanilo pravi, da se ... angleška posadka izkrcala v ...rdiji, Libija, 75 milj vzhodno ... Tobruka, in porušila važne ...jaške objekte. Ko je opravila ...oj posel, se je umaknila. V ...racijah je izgubila samo 65 ...ž.

...riprave glede vkorakanja ...vega abesinskega cesarja Se...ije v Addis Ababo, glavno me... Abesinije, so v teku. Čiščenje ostankov italijanske armade ... abesinskih frontah se nada...jejo. Italijani se še upirajo ...gleškim četam pri Dessyju, a ... bodo morali kmalu podati.

...Angleške bojne ladje so izbru...le tisoč ton izstrelkov na Tri...li, glavno mesto italijanske ...ripolitanije, ki so porušili ve...o število militarističnih objek...v in povzročili ogromno ško... Mnogo parnikov, ki so se ...hajali v luki, je bilo potoplje...h in poškodovanih.

...tene, Grčija, 24. apr.—Angle...e in grške čete se bore junaško ...prej proti Hitlerjevi vojni ma...i severno od Aten. Glavni ...n pravi, da se bitke nadaljuju...o pri zgodovinskem Termopil...em prelazu.

...Nemški bombniki so izvršili ...č napadov na predmestja glav...ga grškega mesta. Črni obla...di dima se dvigajo iz razvalin ...rušenih poslopij. Atenam so ...emci prizanesli, bombardirali ... so Pirej, pristanišče v bližini ...stolice. Prebivalci v Atenah ... mirni in se ne razburjajo, če...av so bili informirani, da so kralj in člani njegove vlade odpotovali na otok Kreto, kjer je zdaj sedež vlade.

Berlin, 24. apr.—Tu je bilo napovedano, da je kapitulacija vse grške oborožene sile blizu. Napoved je bila izrečena po kapitulaciji grške armade 250,000 mož v Epiru in Macedoniji in zlomu odpora angleških čet pri Termopilskem prelazu, kjer se odpira pot v Atene.

Nemške vojaške avtoritete so izjavile, da je okupacija Krete, grškega otoka, zadnji problem nemške oborožene sile. Ko se bo to zgodilo, bo polom popoln.

Del angleške ekspedicijske armade je že dospel na otok, ki je zdaj tarča silnega bombardiranja iz zraka. Uradno poročilo pravi, da so nemški letalci vrgli na stotine bomb na Kreto v napadih.

Rim, 24. apr.—Vojaki grških armad v Epiru in Macedoniji so postali vojni ujetniki po kapitulaciji pred nemško in italijansko oboroženo silo, ki je zaplenila tudi vse orožje in bojni material teh armad, pravi uradni komuniké. Edino častniki so obdržali orožje v "znak priznanja junaštva, ki so ga demonstrirali kot poveljniki grških čet na bojiščih."

Pogoji sklenjenega premirja določajo, da morajo grški častniki skrbeti za ustavitev sovražnosti povsod. Ustavljeno mora biti tudi uničevanje orožja, bojnega materiala, cest in mostov. Promet v epirskih in macedonskih lukah mora biti suspendiran in vsi italijanski in nemški vojni ujetniki izpuščeni.

Amerika se obrača proč od "apizarjev"

71% Američanov je zdaj za konvoje, če—

Princeton, N. J., 24. apr.—Najnovejše glasovanje (Gallup Poll) je pokazalo, da 71 odstotkov Američanov danes odobrava ameriške konvoje (spremstvo bojnih ladij) s tovornimi parniki, ki prevažajo ameriški bojni material čez morje.

Glasovalcem sta bili zastavljeni dve vprašanji: 1) Ali naj naša bojna mornarica spremlja ladje, ki prevažajo bojni material v Anglijo? — Odgovor je bil: 50% ne, 41% da in 9% v dvomu.

2) Ali naj naša mornarica deloma spremlja ladje z bojnim materialom čez morje, če bi kazalo, da Angliji preti poraz? — Odgovor je bil: 71% da, 21% ne, 8% v dvomu.

Bridges največji sovražnik delavcev?

San Francisco, Cal., 24. apr.—Robert Wilmot, bivši komunist iz Portlanda, Ore., je, ko je nastopil kot priča pred federalnim tribunalom, ki vodi zaslišanje glede deportacije Harryja Bridgesa, voditelja unij CIO na zapadu, izjavil, da je Bridges največji sovražnik delavcev. Zaslišanje vodi v imenu federalnega justičnega departmenta Charles Sears, bivši newyorški sodnik. Bridges je bil rojen v Avstraliji in ni ameriški državljan.

Domače vesti

Obiski

Chicago.—Ana Barbič, žena gl. porotnika SNPJ Franka Barbiča iz Clevelanda in predsednica društva 718 SNPJ, je 24. t. m. obiskala gl. urad SNPJ in uredništvo Prosvete.

Požarna nesreča

Rayland, O.—Rojaku Valentinu Verhovcu je pred dnevi ogenj uničil hišo in vse ostalo imetje. Če je bilo poslopje zavarovano, ni znano.

Nesreča pri delu

Chicago.—Nick J. Zagorjan, član društva 449 SNPJ v Ciceru, se je ponesrečil pri delu in zdaj leži v bolnišnici Presbyterian, soba št. 428, 1753 W. Congress st. Obiskovalne ure so od dveh do štirih popoldne in od sedmih do osmih zvečer. Članom se priporoča, naj ga obiščejo.

Majski glas

Chicago.—Pravkar je izšla letošnja številka Majskega glasa, ki ga publicira Proletarec vsako leto k delavskemu prazniku 1. maju. Letošnji Majski glas ima 80 strani in je napolnjen s članki, razpravami, leposlovnimi črticami in satirami ter slikami. Čtivo je zelo zanimivo in nedvomno bo zanimalo slehernega našega delavca, komur je za pravi napredek in demokracijo. Na prvem mestu bo spis Iz noči, ki je izčrpek iz knjige "Out of the Night," katero je spisal bivši nemški komunist Jan Valtin. Posamezna številka Majskega glasa stane 25c in naroča se pri Proletarcu, 2301 So. Lawndale ave., Chicago, Ill.

Tamburaški koncert

Chicago.—V soboto, dne 26. aprila, zvečer ob 8:30 se vrši v American-Bohemian Halli, 1440 W. 18th st., koncert, ki ga priredi tamburaški zbor, katerega vodi mladi Slovenec Matt L. Govže z Elyja, Minn. Člani tega zbora so slovenski in hrvaški študentje z univerze v Duquesnu, Pa.

Iz Južne Amerike

Buenos Aires, Arg.—Dne 12. marca je umrla Pepca Bizjak, stara 57 let in doma iz Vrtojbe pri Gorici. V Argentini je bila 11 let.—Anton Mozetič je prejel žalostno vest, da je v Biljah na Goriškem umrla njegova mati Antonija Mozetič, roj. Čuk. Zapušča sedem odraslih otrok, ali nobenega ni bilo pri njenem pogrebu, ker so raztreseni po vsem svetu.

Hrvatje zborujejo v Clevelandu

Pittsburgh, Pa.—Hrvaška konferenca za jugoslovanski relif, katero je sklical ožji odsek odbora HBZ za 26. aprila, se ne bo vršila v Pittsburghu, kot je bilo prvotno določeno, temveč v Slovenskem narodnem domu v Clevelandu. Janko N. Rogelj iz Clevelanda bo na tej konferenci zastopal slovensko sekcijo Jugoslovanskega pomožnega odbora.

Milijonom Kitajcev preti lakota

Hongkong, 24. apr. — Desetim milijonom Kitajcem v provinci Kwangtung preti lakota kot posledica poostritve japonske blokade. Dovoz riža iz province Hunan, francoske Indokine in Burme je bil ustavljen. Izgleda, da tudi Ameriški rdeči križ, ki je doslej pošiljal moko revežem v omenjeni kitajski provinci, jim ne bo mogel več pomagati.

Turčija v nevarnosti nemškega sunka

Evakuacija prebivalcev odrejena

Istanbul, Turčija, 24. apr. — Poučeni krogi so uverjeni, da je Turčija prihodnja država v Hitlerjevi kampanji osvajanja in da ji bo Nemčija kmalu stavila nesprejemljive zahteve. Napad na Turčijo lahko pride v juniju in morda še prej.

Mnenje prevladuje, da so samo dve možnosti, da se Turčija izogne nemškemu sunku. Ena je v nemškem prodiranju preko Egipta proti Sueškemu prekopu, druga pa bazira na domnevi, da bo Nemčija napadla sovjetsko Rusijo prej nego Turčijo.

Poslanik Frank von Papen, ki se mudi v Berlinu, se bo vrnil v Turčijo in ji predložil nove zahteve, katere bo turška vlada gotovo odklonila. Te bodo ukljuševale med drugim, da se mora Turčija odpovedati zvezi z Veliko Britanijo in korakati z Nemčijo proti Egiptu po zagotovilu, da bo dobila Sirijo in oljno polje v Mesopotamiji po vojni. Od Nemcev se pričakuje, da bodo najprej stavili nizke zahteve in jih potem poostrili, kar je v soglasju s taktiko, ki je bila uspešna v drugih državah, ki so prišle pod Hitlerjevo dominacijo.

Turška vlada je namignila, da ne bo dala nobenih koncesij Nemčiji, ne vojaških in ne političnih, ker je prepričana, da bodo Nemci udrli v deželo vseeno, pa naj stori, kar hoče. Da se je napetost med Turčijo in Nemčijo povečala, je dokaz odredba glede zatvoritve gostiln, restavracij in drugih javnih prostorov opolnoči do nadaljnjega obvestila.

Evakuacija civilnih prebivalcev iz Istanbula in drugih mest je v teku. Več tisoč ljudi se je že odzvalo pozivu, naj zapuste mesta in odpotujejo v Anatolijo in druge pokrajine azijske Turčije. Posebni vlaki prevažajo ljudi v te pokrajine. Če bo Rusija izbrana za napad pred Turčijo, bo po mnenju diplomatov večina nemških vojakov potegnjega iz Grčije, Jugoslavije in Bolgarije kakor hitro bo izvedena okupacija teh dežel na vsej črti.

Anglija je strta, pravi Lindbergh

Policija razpršila pikete pred dvorano

New York, 24. apr. — Polkovnik Charles A. Lindbergh je v svojem govoru na shodu v Manhattan Centru izjavil, da je Velika Britanija že izgubila to vojno in naglasil, da se bori naprej le, ker pričakuje, da ji bo prišla na pomoč ameriška ekspedicijska armada. Shoda se je udeležilo 10,000 ljudi. Lindbergh je v svojem govoru ponovil trditev, da je Amerika na pragu vojne.

Pred dvorano, v kateri je Lindbergh govoril, se je zbralo več piketov. Nekateri so nosili napise: "Vzdržujte angleško blokado." Med piketi in Lindberghovimi pristaši se je razvil boj in policija je bila pozvana v akcijo in je kmalu razpršila pretepače.

Lindberghov shod je aranžirala newyorška podružnica odbora America First. Letalca je predstavil poslušalcem John T. Flynn, ekonom in načelnik newyorške podružnice odbora.

Italijanska zastava na dveh jugoslovanskih parnikih

New York, 24. apr. — Radijsko poročilo iz Milana, Italija, prestreženo tu, pravi, da je bila italijanska zastava razobešena na dveh jugoslovanskih parnikih. Ta sta Dubac in Una.

FEDERALNI ODBOR POSEGEL V RUDARSKO STAVKO

Pogajanja z operatorji iz južnih držav se razbila

LEWIS RAZŽALIL ROOSEVELTA?

Washington, D. C., 24. apr.—Frances Perkins, delavska tajnica, je danes izročila konflikt med rudarsko unijo UMWA in operatorji v izravnavo federalnemu posredovalnemu odboru. Ta naj bi s svojim pritiskom na obe grupi izsilil obnovo obrata v premogovnikih na polju mehkega premoga. Delo v premogovnikih je bilo ustavljeno 1. aprila, ko je potekla pogodba med unijo in premogovnimi kompanijami.

Delavska tajnica je posegla v konflikt, ko so se pogajanja med predstavniki rudarske unije in operatorji iz južnih držav razbila. Slednji vztrajajo na svojem stališču, da mora mezdna razlika 40 centov ostati. Stara pogodba je določala dnevno mezdo $6 za rudarje na severu in $5.60 za rudarje na jugu.

Operatorji s severa so pristali na zahtevo unije glede zvišanja mezde za dolar na dan, oni z juga pa so se uprli. Federalni posredovalni odbor bo storil potrebne korake, da pride do takojšnjega sporazuma med unijo in operatorji iz južnih držav. Predsednik Roosevelt je zadnji pondeljek apeliral na obe grupi za izravnavo konflikta, da se obrat na polju mehkega premoga obnovi. On je opozoril grupi na dejstvo, da rudarska stavka ovira izvajanje programa narodne obrambe.

L. J. Putman, besednik operatorjev z juga, je priznal, da ni nobenega izgleda za takojšnjo izravnavo spora. Njemu se je pridružil tudi dr. John R. Steelman, direktor spravnega odbora federalnega delavskega departmenta. Slednji ni dosegel ničesar s svojim posredovanjem med unijo in magnati.

Kongresnik Clare E. Hoffman, republikanec iz Michigana in znan kot velik sovražnik unij CIO, je dejal v zbornici, da je John L. Lewis vrgel rokavico predsedniku Rooseveltu in ga napadel, ker je posegel v konflikt. Hoffman je citiral Lewisov odgovor na Rooseveltov apel. "Predsednik se bo moral po trebuhu plaziti do mene, preden bom ugodil njegovi prošnji," je bil Lewisov odgovor kot ga je citiral Hoffman. Kongresnik je pripomnil, da Amerika potrebuje zakon proti ljudem Lewisovega kova, ki izzivajo vlado.

C. E. Russell, socialistični veteran, umrl

Washington, D. C., 24. apr. — Charles Edward Russell, socialistični časnikar in pisec, je včeraj umrl za srčno hibo v starosti 80 let. — Russell je stopil v socialistično gibanje pred okrog 30 leti kot urednik socialističnega magazina "Coming Nation", kasneje je pa sodeloval pri mnogih socialističnih publikacijah. Ob razkolu v stranki pred nekaj leti se je pridružil "stari gardi" in pisal članke do zadnje ure za newyorški "New Leader."

500 ubitih v bombnem napadu na Belfast

Belfast, Severna Irska, 24. apr. — Petsto ljudi je bilo ubitih, 420 težko in 1142 lahko ranjenih v masnem nemškem bombnem napadu na to mesto in okoliške pokrajine, pravi uradno poročilo. To dostavlja, da bo končno število žrtev večje, ker se mnogo trupel nahaja še pod razvalinami porušenih poslopij.

Nove čete se izkrcale na Filipinih

Priprave za civilno obrambo

Manila, Filipini, 24. apr. — Transportni parnik Republic je pripeljal nadaljnjih dva tisoč ameriških vojakov, ki bodo dodeljeni obrambni sili, katera se že nahaja tamkaj. Od revolte na Filipinskem otočju, ki je sledila zmagi admirala Deweyja v ameriško-španski vojni, se ni še tako močna vojaška posadka izkrcala na otoku naenkrat.

Večina vojakov je bila prepeljana čez Manilski zaliv na otok Corregidor, kjer se je pridružila obrežni artiljeriji, v katere področje spada obramba pristanišča. Transport je dospel iz Californije in vojaki, ki so dospeli na nove pozicije, so prišli iz vseh krajev Združenih držav.

Vojni department je dovolil objavo poročila o prihodu transporta, obenem pa je naprosil časnikarje, naj ne omenijo števila ameriških vojakov, ki se nahajajo na Filipinskem otočju. Tajnost velja tudi za bojno opremo, dasi so vojaški častniki priznali stalen dotok motornih vozil in drugega bistvenega bojnega materiala. Ta je potreben tudi pri oboroževanju filipinske armade.

Filipinski uradniki so pospešili izvajanje načrtov glede civilne obrambe. Ti med drugim ukljuševajo priprave za hitro evakuacijo civilnih prebivalcev. Rdeči križ je s tem v zvezi že določil 33 krajev, v katere bodo poslani civilisti, če bo to zahtevala nujnost.

Predsednik Manuel Quezon je bil pooblaščen, da lahko potroši $1,500,000 za evakuacijski program, dočim otoška zbornica razpravlja o drugih načrtih civilne obrambe. Vežbanje nadzornikov in stražnikov se bo kmalu pričelo in program, odobren v zbornici, določa konstrukcijo zaklonišč.

Parnik Republic, ko bo odrinil nazaj proti Ameriki, bo imel na svojem krovu 400 žensk in otrok. V smislu zaključka državnega departmenta so žene in otroci ameriških mornaričnih častnikov in uradnikov bile pozvane, naj se vrnejo domov. Koncentracija ameriškega vojaštva na Filipinskem otočju je morda znamenje, da se bliža konflikt z Japonsko na Pacifiku.

Vladna kriza preti Avstraliji

Premier Menzies odgovoril kritikom

Sydney, Avstralija, 24. apr. — Politični opazovalci vidijo v resnem položaju, v katerem se nahajajo avstralske čete v Grčiji, razvoj krize, ki lahko strmoglavi sedanjo vlado.

Kabinet se je izrekel za sklicanje izrednega zasedanja parlamenta, da razpravlja o vojni situaciji. Med laborjti se je pojavila opozicija proti vladi premierja Roberta G. Menziesa po izjavi, katero je podal podpredsednik vlade Arthur Fadden. V tej je slednji priznal, da se člani ožjega vojnega kabineta niso posvetovali s člani vladnega sveta, v katerem imajo laboriti svoje reprezentante, preden so se izrekli za odhod avstralskih čet na grške fronte.

London, 24. apr. — Avstralski premier Menzies, ki se nahaja tukaj, je odgovoril onim, ki kritizirajo njegovo vlado, ker je poslala vojaške čete na grške fronte. V odgovoru pravi, da se člani vojnega kabineta niso posvetovali z vladnim svetom zaradi tega, ker je položaj zahteval, da angleški načrti glede vojnih operacij na Grškem ostanejo tajnost.

LA GUARDIA NAZNANIL NOV OBRAMBNI NAČRT

Zaščita severoameriškega vodovja raztegnjena

POMOČ ANGLEŠKI MORNARICI

Ottawa, Kanada, 24. apr.—Obramba severoameriškega vodovja tisoč milj daleč od kanadskega in ameriškega obrežja na Atlantiku in Pacifiku je ukljuščena v načrtu, ki ga je odobril skupni ameriško-kanadski obrambni odbor. Zadevno naznanilo je objavil newyorški župan Fiorello La Guardia, načelnik ameriške sekcije skupnega obrambnega odbora.

La Guardia je odletel v Ottawo po konferenci s predsednikom Rooseveltom v Washingtonu in potem v New York. V Ottawi je govoril na banketu Kanadskega kluba in Zveze kanadskih županov. On je bil vprašan, ali bodo ameriške bojne ladje spremljale parnike, ki vozijo orožje in bojni material v angleške luke in odgovor je bil, naj pazijo na izjavo, ki jo bo podal na banketu. Ta se je glasila:

"Zunanja obrežna obramba, kakor jo mi razumemo, mora biti raztegnjena tisoč milj od ameriškega in kanadskega obrežja. To je moja poslanica angleškemu ljudstvu."

La Guardia ni povedal, ali bo črta potegnjena od Nove Fundlandije, kjer ima Amerika pomorske in letalske baze in katere so le 2000 milj oddaljene od irskega obrežja, omenil pa je, da bo črta postavljena na skrajni severni točki, kjer ima Amerika oporišča. Združene države in druge ameriške republike vzdržujejo straže na Atlantiku do 300 milj daleč od obrežja od začetka sedanje vojne.

Washington, D. C., 24. apr.—Domneva je, da bo ameriška bojna mornarica stražila severno polovico Atlantika, ki ukljuščuje črto, po kateri odhaja ameriški bojni material v Anglijo. V smislu deklaracije, katero je podal newyorški župan La Guardia v Ottawi, bodo ameriške bojne ladje spremljale parnike, naložene z orožjem, na tej strani Atlantika. To pomeni, da bodo angleške bojne ladje razrešene in poslane drugam. Nedavna ameriška pridobitev obrambnih baz na Grenlandiji, danskem otoku, je v soglasju z načrtom, katerega je La Guardia naznanil v Ottawi.

Amerika dala torpedne čolne Angliji

Tisoč ameriških bojnih letal v angleški službi

Washington, D. C., 24. apr. — Mornarični tajnik Frank Knox je včeraj izjavil, da je že dvajset ameriških torpednih čolnov v angleških rokah. Transferiranje teh je bilo izvršeno na podlagi v kongresu sprejetega zakona, ki daje Rooseveltu popolno oblast v zadevah pomoči Veliki Britaniji in drugim državam, ki so postale žrtve agresije.

London, 22. apr. — Skoro tisoč bojnih letal, izdelanih v Ameriki in Kanadi, je bilo izročenih angleški letalski sili. To naznanilo je podal včeraj lord Beaverbrook, minister za produkcijo bojnih letal. On je dostavil, da vsa znamenja kažejo, da se bo dotok bojnih letal in drugega orožja iz Amerike povečal v prihodnjih tednih.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom
PROSVETA
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (April 30, 1941), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

188

Mednarodno pravo in Hitler

Preprostemu zemljanu je nemogoče vedeti, kolikokrat je že Hitler prelomil in pogazil mednarodne zahteve; edino nepristranski zgodovinar bo enkrat zapisal pravilno število. Za vse prelomitve in pogaženja mednarodnih zakonov se pa Hitler toliko zmeni kot za lanski sneg.

Še več! Ko je bil neki nacijski vodja resno vprašan, če se ne boji sodbe, katero bo enkrat izrekla zgodovina nad nacijsko Nemčijo, je cinično odgovoril: Poslej bomo mi pisali zgodovino! —

Med tem, ko Hitlerjeva banda ne da nič na mednarodne zakone, kadar so njej na poti — pa nesramno dolži druge kršenja istih zakonov, kadar koli je ona prizadeta. Na primer čim se Amerika zgane s kakšno akcijo ne glede na to, kako postavna je ta akcija v očeh mednarodnega prava, takoj zatulita, kakor na povelje, Hitlerjev šef propagande v Berlinu Goebbels in Mussolinijev šef propagande v Rimu Gayda: Amerika gazi mednarodne zakone — Amerika gazi, Amerika gazi mednarodne zakone, sram bodi Ameriko!

Hitler je že okupiral celo vrsto držav nasilno in proti volji prebivalcev brez ozira na kakšne zakone, ko je pa Amerika po dogovoru in z dovoljenjem zakonitega zastopnika Danske zasedla obrežje Grenlandije, da tamkaj zgradi svoja oporišča za ladje in letališča za obrambo ameriškega kontinenta, in ko je prebivalstvo Grenlandije samo pristalo na to mirno zasedbo — so takoj zatulili v Berlinu in Rimu, da je Amerika prekršila mednarodni zakon!

Hitler je že izropal do malega vso Evropo za milijone in milijone dolarjev vrednosti premičnin in nepremičnin, mednarodni zakoni gor ali dol — ko je pa Amerika zasegla v svojih lukah nemške in italijanske ladje, da jih zavaruje pred zločinsko sabotažo in katere je pripravljena plačati kolikor so vredne, so v Berlinu in Rimu takoj zatulili, da je to strašna kršitev mednarodnih zakonov . . .

Zakoni torej veljajo samo še za one, ki se nočejo pokoriti diktatorju Hitlerju — za Hitlerja in njegove razbojnike pa ne veljajo več! Takšna je nacijska in fašistična morala!

Vatikanska skrb za Hrvate

New York Times je objavil dne 18. aprila vest iz Rima, ki se glasi, da so vatikanski krogi v skrbeh zaradi zloma Jugoslavije. V Vatikanu so ugotovili, da razpad Jugoslavije pomeni, da so katoliki na Hrvaškem in v Sloveniji ter muslimani v Hercegovini in Črni gori — zdaj prosti vpliva srbske pravoslavne cerkve.

Vatikan izraža skrb glede Hrvatov, ki morda pridejo v nekakšno "neodvisno Hrvatsko". Voditelji, ki ustvarjajo to "neodvisno Hrvatsko," niso nič kaj naklonjeni katoliški cerkvi.

Glede katoliških Hrvatov v Dalmaciji pa ni Vatikan nič v skrbeh, se dalje glasi vest, kajti papeški krogi so bili informirani, da bo Dalmacija v bodoče pod Italijo . . .

Tako vest. Glede Slovencev menda tudi ni nobenih skrbi v Vatikanu, kajti v Rimu so uverjeni, da tudi Slovenija (Carniola Italiana!) pripade Italiji za vse bodoče čase . . . In v Italiji je vse v redu . . . Milijoni zločinov, izvršenih nad katoliškimi Slovenci in Hrvati na Primorskem, ne pomenijo nič . . .

Slovenski katoliki v Ameriki naj malo razmišljajo o teh stvareh; naj razmišljajo o — politični strani Vatikana. Ta zadeva se prav nič ne tiče vere — tiče pa se eksistenčnega statusa slovenskega jezika in slovenske kulture v starem kraju, katera ima v italijanskem fašizmu svojega smrtnega sovražnika.

Mi ne verjamemo, da bo okupacija Slovenije, bodisi po Italijanih ali Nemcih, trajala dolgo, toda recimo, da se zgodi najhujše, da nacijska Nemčija ostane gospodar Evrope — tedaj bo proces poitalijančenja ali ponemčenja (najbrže ponemčenja, kajti Hitler bo hotel imeti odprto pot do Jadranskega morja in vzame Slovence s Trstom in Reko vred direktno podse) tako strašen, kakršnega slovensko ljudstvo ni še nikdar doživelo. Vatikana pa ta proces ne bo nič bolel, kajti glavno zanj je, da Slovenci ostanejo v katoliški cerkvi.

Glasovi iz naselbin

To in ono iz Girarda

Girard, Ohio.—Tu pa tam se včasih drega uradnike društev, da se v javnosti oglasijo, in tako se je tudi mene že parkrat. Ker nisem pisatelj, sem se obotavljal, navsezadnje sem se pa le odločil, da poskusim. Torej evo vam mojega prvega dopisa.

Še dober mesec in pol, pa bo naše društvo Ljubljana št. 49 SNPJ praznovalo svojo 35-letnico ustanovitve. Predpriprave so že v polnem zamahu, a treba je še veliko pomoči. Praznovanje, kot veste, se bo vršilo na praznik "Decoration Day", 30. maja, v Avon Parku. Sodeloval bo tudi mladinski krožek in v čast si tudi štejemo, da bomo imeli v naši sredi na ta dan kot gosta in govornika poznanega Johna Trčelja iz Strabana, Pa. Plesaželjne bo povoljno zabaval izborен orkester Louisa Simončiča iz Clevelanda, ki si je že v več mestih iztekel priznanje.

Ker se čas te slavnosti hitro bliža, je treba, da se je večkrat omeni, kajti taka stvar se rada pozabi, ker je vsemu članstvu v korist. O, da, če bi mi imeli na naši proslavi kakega malika v kotu, potem bi se nekateri iz Girarda zgenili. Jih je več, ki jih bolj zanima cerkvena priredba kot pa stvar, ki je nam vsem v korist. Nisem nasprotnik onih, ki hodijo v cerkev, če se tudi zanimajo in pomagajo pri drugih, nam delavcem koristnih stvareh. Koliko je že naša jednota pomagala svojemu članstvu! Na tisoče in tisoče dolarjev je bilo izplačanih za podpore. Koliko pomoči pa smo deležni od cerkve? Tam je vedno ena in ista pridiga. Le še prinesi, še ni dosti, trije vogali že stojijo, še enega je treba; nato še enega svetnika je treba v ta kotiček, najsibo Janeza ali Markota, vsak je dober. In tisti, ki na zunaj znajo tako milo moledovati in propagirati za te cerkvene potrebe, ne pustijo, da bi se jim izmuznila prilika, če se jim ponudi, da se tudi njih lastne koristi ne opomorejo.

Nam tukaj je dobro znan slučaj nekega starega rojaka, ki je prišel v klešče enega naših "narodnih pobožnjakov". Dokler je starček imel hiše in premoženje, so z njim prav po krščansko ravnali. Vse je bilo "atek to, atek ono", čim so pa vse spulili iz njega, so mu pa pokazali cesto. Rekli so, "nimamo te s kom hraniti in oblačiti, poberi se." Njega so pognali, njegovo last so si pa pridržali. Tako je, sedaj ga ne vidi ne Bog, ne dotični, ki mu je cerkev tako pri srcu. Ta revež sedaj živi od usmiljenja onih, kateri bi bili postavno upravičeni do njegovega premoženja, a ga niso dobili, ker jim niso bili jeziki namazani kot pobožnjaku.

Tukaj imamo tudi rojaka, ki že par mesecev boleha in kot je slišati, bo še dolgo predno se mu dobro zdravje vrne. Kdo mu pa v bolezni pomaga? Društva, seveda! Cerkev je pozabila nanj, akoravno bi bil dal zanjo dušo in telo. Tu je jasno ogledalo, kje je pomoč v slučaju potrebe. Ni to edini slučaj. Imamo jih več enakih. Nedavno se je naš brat Andrew Krvina podal v bolnišnico St. Elizabeth v Youngstown, O., kjer se je imel podvreči operaciji na nogi. V bolnišnici je imel po odredbi zdravnika ostati le par dni.

Takoj, ko se je tamkaj prijavil, so vprašali za plačitev v naprej. Ker ni imel dolgo ostati v bolnišnici, je nameraval vse skupaj plačati, predno isto zapusti in tako jim je tudi povedal. Še poprej, ko so mu preskrbeli posteljo, je že prišel duhovnik do njega, da se mora spovedati. Krvina mu reče, da mu nima kaj povedati, želi le posteljo, na katero že par ur čaka. Ko duhovnik še sili vanj, mu Krvina reče, da ne more dobro govoriti po angleško. Hitro je duhovnik rekel, je vseeno dobro, le spovej se v svojem jeziku, nakar mu Krvina odgovori: "Jaz potrebujem zdravnika; če mi on ne bo pomagal, tudi vaših zdravil nočem."

Drugi dan je pa prišel duhovnik, ki je govoril več jezikov. Zopet zahteva, da se mu naš rojak izpove, češ potem ti mogoče tudi jaz lahko kaj pomagam. Krvina ga vpraša, če je zdravnik. Odgovori mu, da ne, da je duhovnik. Bolnik ga vpraša kako to, da imajo zdravnike, če on zdravi bolnike? Enostavno mu nadaljuje, da je bil že v starem kraju deležen tega, da so ga mazali z božjo mastjo, pa bolj ko so ga mazali, slabši je bil. Sedaj da več veruje v zdravnika kot pa v božje namestnike, ker ti imajo samo mazilo in vrečo, ki ni nikoli polna. Nadaljeval je, da se zdravniku posreči bolnika ozdraviti, če si ga bolnik pravočasno nabavi. Duhovnik se je obrnil in ga pustil. Tisto jutro, predno je zapustil bolnišnico, je slučajno prišel duhovnik mimo njegove sobe in ga je pozdravil.

Sedaj imamo tukaj dovolj časa za pisanje. Nekateri smo že ves teden doma in tudi se ne ve, kdaj zopet primemo za delo. Kompanija je prekinila z delom, ker 23. t. m. poteče pogodba z našo unijo. Sedaj smo zahtevali 10c poviška na uro in teden dni počitnic s plačo. S ponudbo, ki jo nam kompanija sili, pa ne vem, če bodo delavci zadovoljni. Pri volji je nam dati le 2c poviška na uro in nobenih počitnic. Cene življenjskih potrebščin se višajo od dne do dne. To je lep povišek, kaj?

Pa kaj, nič čudnega ni, ker največkrat nas je po par skupaj v kakšni gostilni, kjer debatiramo, kako bi moralo biti in kako ne, unijskih sej, kjer se take stvari ukrepajo, se pa ne udeležujemo. To je naša velika napaka. Morda se bomo enkrat naučili. Kaj hočemo? Kompanija je videla, da želimo počitnice. Ni čakala, da bi se podpisala pogodba, nam jih je kar sedaj dala prostovoljno. Edina razlika je ta, da se teh počitnic nihče ne veseli, so namreč brez vsake plače. Pa naj bo o tem dovolj za enkrat.

Pred dvema mesecema se je ustanovil tudi ženski odsek unije, sestoječ iz žen članov lokala št. 29 CIO. Dne 10. maja se vrši njih prva veselica v tukajšnjem Slov. domu in občinstvo je vabljeno.

Tudi za drugi OHIO SNPJ DAY se odbor pridno pripravlja. Ker pa se isti vrši šele 4. julija v Avon Parku, je še čas, da opišemo program itd. O tem dnevu kot tudi o naši 35-letnici bo gotovo naš agilen tajnik John Tancek kaj podrobneje opisal.

Torej na svidenje na 10. maja in 30. maja!

Louis Pirc, blagajnik.

Jeklarski delavci pokopavajo kompanijsko "unijo" Bethlehem Steel Co. v Johnstownu, Pa.

Johnu Rebolu v spomin

Chicago. — Zopet je odšel v večnost eden od pravih pionirjev SNPJ in propagatorjev delavske zavesti in socialnega napredka. V mislih imam Johna Rebola iz Bridgeporta, O., o čigar smrti smo prejeli vest danes zjutraj (v sredo). Kot je Jože Snoy že večkrat poročal, je bil bolan že dalj časa — nekako leto dni. Umrl je ravno na svoj rojstni dan, 21. aprila, v starosti 64 let. Rojen je bil v Ježici pri Ljubljani. Zadnjič sva se videla predlansko jesen, ko sem bil v tamkajšnjih krajih na počitnicah.

Njega sem prvič spoznal leta 1916, ko je prišel z Glencoea, O. v Cleveland na prvi vseslovenski pevski koncert z ženo in hčerko Sylvijo, ki se je prav takrat razvijala v krasno dekle. Bolje sem se z njimi spoznal, kot sploh z vsemi Glencovčani, malo več ko leto dni pozneje, ko sva šla s pokojnim Frankom Bavdekom tja v "kolmajne". (Bavdek, človek močnega značaja in vesel družabnik, je pred nekaj leti umrl v Kraynu, Pa.)

On je takrat imel hišo in obširen vrt na Glencoeu, hodil po slovenskih naselbinah v raznih državah in prodajal zlatnino ter pridno agitiral za SNPJ koderkoli je hodil in pomagal ustanavljati društva. Njemu je bila namreč Slovenska narodna podporna jednota vera in cerkev, kakor tudi socialistično orientirani delavski pokret. Bil je utrjen naprednjak, šaljivec in družabnik kot večinoma vsi nekdanji "pleharji" ter povsod, bodisi zabaval ljudi z dovtipi ali se z njimi pogovarjal o resnih življenjskih problemih. Marsikje je utrl ledino in prebil led, da se je ustanovilo ali ojačalo že obstoječe društvo SNPJ, za katero je gorel navdušenja in nagovarjal ljudi, da so postali njeni člani.

V Ameriko je prišel ob prelomu zadnjega stoletja. Ker je že v starem kraju rudaril — bil je v Trbovljah in Leobnu, če se ne motim, — se je tudi v Ameriki oprijel tega poklica, in sicer na Neffsu, O., kjer je tudi ustanovil društvo št. 4 SNPJ. Nekaj let pozneje se je preselil na Glencoe, si ustanovil svoj dom in tam živel do okrog leta 1922-23. Od tam se je preselil v Bridgeport, kjer je kupil "palačo" z obširnim vrtom na zelo lepem kraju. (S Snoyem sta skoraj soseda.) Z marljivo in zelo razumno ženo sta pridno gospodarila in vzgojila družino šestih otrok. Zadnjih 15 let se ni dosti ukvarjal s "pleharstvom", ker se ni izplačelo, je pa toliko bolj pridno gojil rože na vrtu in delal okrog doma.

Njega se bodo spominjali mnogi pionirji jednote in agitatorji napredne misli in delavske zavesti. Bil je pravi tip "rank and file" organizatorja in človek samostojnega stališča. Svoje misli je odkrito izražal in znal občevati z ljudmi. Kot mnogo nas drugih, je tudi on z velikim upanjem gledal na Sovjetsko Rusijo, ki pa je zadnja leta tudi njemu postala pokopališče velikih upov.

V zgodovini SNPJ si je zaslužil častno mesto pionirja in agilnega delavca; slično tudi v našem socialističnem pokretu v tej deželi, katerega je pomagal posebno prejšnja leta pridno graditi in ustmeno širiti delavsko zavest. Časten mu spomin! Njegovi družini moje iskreno sožalje!

Anton Garden, 1.

Veselica dobro uspela

Oglesby, Ill. — Zadnjo soboto zvečer, 19. aprila, je žensko društvo Vrtnica 155 SNPJ priredilo pomladansko veselico (spring dance) v Dušakovi dvorani. To društvo je postalo že skoraj pasivno: vse zanimanje, vse veselje do dela, vsa aktivnost je skoro prenehala.

Razume se, da je s priredbo precej dela, truda in požrtvovalnosti, kakor tudi to, da tega ne more storiti le ena sama oseba. Dokaz pa je, da se s skupnostjo lahko marsikaj doseže. Članice so se potrudile in videlo se je, da je bilo ustreženo večini, ker smo se razšli šele proti jutru. Blagajnica Mary Simenc se je veliko trudila in imela je nešteto potov.

Udeležba je bila velika. Udeležila se je mladina in prav tako starejši, ki so nam pomagali do uspeha, da si je društvena blagajna zopet opomogla.

Kot društvena predsednica se želim zahvaliti vsem onim, ki so se žrtvovali, bodisi z delom ali na drug način in vsem, ki ste darovali jestvine ali pijačo, kakor tudi onim, ki so žejnim pomagali gasiti žejo ali pri predprodaji vstopnic ter vsem udeležencem.

Frankie Yuvan nam je dodal še eno uro, mi pa smo se vrteli tako, da je bilo veselje. Iskreno se zahvaljujem mrs. Theresi Dušak za njeno naklonjenost. Prepustila nam je namreč prostore za omenjeni večer, šla nam vse skozi na roko in nam bila pripravljena pomagati kljub temu, da ni članica SNPJ. Usoda pa je hotela tudi nesrečo. Prav v času, ko je vse rajalo in plesalo, si je mrs. Dušak poškodovala roko, oziroma ji je počila kost v zapestju pri prav nedolžni šali.

Pogrešale pa smo našo večletno tajnico mrs. Frances Kikel, ki je bila prej tudi blagajnica. Nahaja se še vedno v bolnišnici. Članice ji želimo, da skoraj okreva in se vrne zopet med nas. Nesreča nikdar ne počiva in nikdo ne ve, kdaj ga doleti. Vsled tega je priporočljivo podporno društvo za vsakega.

Frances Nemeth, 155.

Dramska priredba Lilije

Milwaukee. — Društvo Lilija zopet pripravlja nekaj zabavnega za prihodnjo nedeljo, 27. aprila, namreč spevoigro "Pri vratarju". Stari in mladi igralci se prav pridno vežbajo in tudi pevski odsek se je dobro opomogel z novimi člani. Tudi ti nam obetajo nekaj boljšega, tako da bo zopet nekaj novega za Milwaukee in West Allis.

Igra je nova in v naši naselbini še ni bila igrana. Torej sezite po vstopnicah, ki se dobe pri odbornikih in članih Lilije in se udeležite nedeljske priredbe. Vrši se v dvorani S. T. Turn. Igralci Lilije so še vedno zadovoljili občinstvo in torej ni dvoma, da bodo tudi v nedeljo.

Tudi člani mladinskega oddelka nečejo zaostati, ker tudi malčki priredijo lep popoldanski program, spevoigro v angleščini. Pridite vsi, ki ljubite nastop mladine na odru, da jim pokažemo, da odobravamo njih delo.

Louis Bashell ima tudi svojo kompanijo organizirano 100%. Torej bodite pripravljeni z dobrimi podplati. Odbor pa zagotavlja, da bo pripravljenega dosti ječmenovca in tudi kaj boljšega se bo dobilo. Torej ne pozabite priti prihodnjo nedeljo v S. T. Turn dvorano na to priredbo.

Mike Papež.

SLOVENSKA NARODNA PODPORNA JEDNOTA

izdaja svoje publikacije in še posebno list Prosveta za koristi, ter potrebno agitacijo svojih društev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatoričnі dopisi in naznanila drugih podpornih organizacij in njih društev naj se ne pošiljajo listu Prosveta.

Na meji življenja in smrti

Poleg različnih bacilov, ki povzročaje bolezni v človeškem in rastlinskem orga zbujajo posebno pozornost zdravnikov in stvenikov tkzv. virusi, povzročitelji črni meningitisa, slinavke, pegavca tobakove ja itd. Sprva so bili virusi zanimivi in nost tajinstveni radi tega, ker nihče ni vedel o njih. Virusi so namreč tako dro vam jih niti najboljši mikroskop ne p Lahko se torej prebijajo skozi špranjice vo, kar pa je očesu nevidno. S pomoč novejših aparatov pa je mogoče zasledov proučevati tudi spiruse. Zdravniki, ke biologi so ugotovili nešteto zanimivih po sti, da je danes znanost mnenja, da so bitja, ki so ozir. živijo na meji življen smrti. Točno pa še zdaj ni ugotovljeno virusi le nekako kemično dogajanje ali predstavljajo prvo in komaj zaznavno festacijo življenja.

Vsi ti nevidni povzročitelji bolezni ima skupno lastnost: ni jih mogoče vzgajati živih celic, ker uspevajo samo v živem or mu. Učenjaki so radi tega jeli proučev rus v rastlinah. Iztisnili so sok iz listov ka in ga kemično razdelili vnjegove se Nato so vsako sestavino posebej raziskov bi tako ugotovili, katera je ona, ki pren lezen pegavca. Vsako sestavino, pri ka ustanovili, da pospešuje bolezen, so nato drobneje razdelili. Slednjič so dobili p čitelja bolezni v obliki malih kristalov. li sestoje z neke beljakovine in brez predstavljajo kristalizacijo virusa. Če topi take kristale, zadošča deset milijon milijardnega dela grama, da okuži r Kljub temu, da bi bilo mogoče prven trditi, da gre za kemični proces, vendar da je virus prav za prav živo bitje. Ke tvorba se namreč ne množi, dočim pa se zelo naglo. Že v petih tednih izpreme sova beljakovina ostalo beljakovino ter kroji.

V Nemčiji so sestavili elektronski nač skop, s katerim je mogoče zaznati virus ko so med drugim odkrili virus, ki po koze. Ta virus je menda med nami n ter meri 0.0002 mm. Večina virusov pa sedaj nevidnih. Virus tobačnih listov vprečno velik 0.0001875 mm. Delovanje pa je približno takole: virus razkraja b vino. Proces gre približno tako kot bi gal plaz, polagoma se razkroji vsa beljak zdravega organizma.

Milijoni voltov proti raku

Sloviti danski raziskovalec atomov Niels Bohr, je odkril nova pota za borbo raku s pomočjo radioaktivnih žarkov. Se merava zgraditi obsevalno napravo za n milijon voltov, kakršne so doslej upo le v redkih primerih. Ta naprava bo p učinkovita za obravnavo takšnih rakast rov, ki so v človeškem organizmu presk bi jih bili mogli do danes učinkovito n Podobne naprave sicer že imajo v Ameri da Bohrova predstavlja znatno poeno no konstrukcijo.

V laboratorijih danskega učenjaka pr jo istočasno tudi izdelavo umetnega ra izgubi svoje radioaktivne lastnosti že p meroma kratkem času in je zato posebno uporaben za notranje obravnavanje Preparati iz umetnega radija se vbrizg krvni obtok, tako da lahko prodrejo do rakastih tvorb, ne da bi potem učinkov skončno dolgo na tkivo, kakor je to p vem radiju. Iz tega razloga so z umetn jem ožgalnine in razkroj organske sub nemogoče.

Hobojci in trampi

V "Ameriški sociološki reviji" objavlja Theodore Caplow, docent minnesotske učilišča, obsežno razpravo o "hobojcih", ških potepuhih, ki jih evropski avtorji ma napačno imenujejo "trampe". Pro low je sam pol leta romal po ameri želnih cestah, da bi spoznal življenje in re teh ljudi ter na ta način prišel v stik šnimi 1200 med njimi.

Po njegovih izvajanjih potujejo po am cestah stalno milijoni teh brezdomovin redki so pa, ki ostanejo več nego tri leta trgano na cesti. Povprečna doba roman ja poldrugo leto. Večina hobojcev šteje 35 let. Caplow je spoznal enega samega bil mlajši nego 18 let, tip otrokov potep je okrog l. 1932 obljudoval ameriške c je k sreči popolnoma izginil. Hobojci so brez izjeme moški, ženske štejejo med kvečjemu 1 odstotek.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 25. aprila 1921)

Domače vesti. V Chisholmu, Minn., je 50-letni John Zgonc iz Dednika na Dolenj član SNPJ.

Delavske vesti. Krojaški delavci v Yorku še vedno vztrajajo v boju.

Inozemstvo. Reparacijska kriza med to in Nemčijo še vedno traja.

Sovjetska Rusija. Lloyd George je izj zbornici, da je zdaj zadovoljen z Rusijo je trgovina z Anglijo v teku.

Novice iz starega kraja

Slovenije

**ljivost dojenčkov
skem okraju**

vljenjska bilanca petnajstih po vojni dokazuje, da število encev sorazmerno racional- arašča, tako da naravni pri- k ni posledica velikega šte- rojstev pri visokem številu i. Najnegativnejšo sliko v smislu daje ptujski okraj. V okraju se je rodnost znižala anjši meri kot sicer v Slo- iji, zvišala pa se je tudi umr- st. Z ozirom na umrljivost nčkov, ki se je pri nas v po- ih letih popravila, stoji da- najslabše ptujski okraj.

starim bolezenskim nadlo- se je pridružilo novo po- anje na prav tistih področ- dravstvenega skrbstva, kjer ili doseženi v Sloveniji naj- nejši uspehi. Upravičeno trajo ptujski okraj za okraj jnižjim zdravstvenim stan- om v Sloveniji. V tem pre- so se strnile v karakteri- o bolezensko sliko skoraj posamezne komponente, ki o najvažnejšo vlogo v pro- u umrljivosti dojenčkov.

Halozah, kjer marsikdaj dajo, je umrljivost dojenč- nižja kakor na bogatejšem u. V predvojnih letih je bi- mrljivost dojenčkov v Halo- 17%, na Ptujskem polju pa %. Umrljivost dojenčkov je a zahodno od Ptuja in oko- . Marka na vzhodnem Drav- n polju, to je tam, kjer je e najširše in najbolj izrazi- Nizka umrljivost dojenčkov Ormožem in Središčem ne resenetila nikogar, kdor po- tamkajšnje napredne kraje, ere vsi na samem robu ali ob vznožju Slovenskih goric. Halozah se je umrljivost do- kov v času od prvih povoj- let pa do prvih let zadnje odarske krize popravila. rljivost v Halozah je večja redelih, kjer je odstotek tuje ljiške posesti večji, kjer je ljenost na kv. km manjša in prevladujejo kočarji nad stniki.

Slovenskih goricah se je ljivost dojenčkov poslabša- predvsem v dveh okoliših niška dolina in Jeruzalem- gorice), kjer je večinoma vi- radniška zemlja, s katere rejo najbogatejše dohodke lastniki—pišeta dr. Fedor ič in dr. Branko Šalamun v njem "Zdravniškem vestni-

la ga je ubila sredi zime

ad Šibenikom je divjala na nico huda ura, z gromom in kom. Med viharjem je udar- strela kakor sredi poletja. almatinski vasi Podglavici je la udarila v hišo posestnika a Živkovića in na mestu a 13 letnega sina Antona. mati in dva druga sinova obili zelo hude opekline. Za- strele so popokali zidovi in hiša se je stresla. Vest o vadni nesreči se je hitro irila po okolici. Ljudje so ajali kropit nesrečnega deč- in tolažit hudo prizadeto žino, ki se je morala zateči beniško bolnišnico. Takšne- divjanja strele sredi zime do- ini sploh ne pomnijo in si ljudje po svoje razlagajo.

ZEN ZA ROPARSKI PAD

jubljana, 4. februarja.—Pred niki malega kazenskega se- a, v katerem sta pod predsed- om Ivana Breliha sodelovala lj in dr. Fellaher, je bila da- petorica obtožencev, ki so dobršen čas povzročali pre- njo škodo tuji imovini na udo in s pomočjo svojih že oč kaznovanih svetovalcev. vni predmet razprave proti oženccm. 26 letnemu delavcu iku Miru iz Slatine-Raden- , 25-letnemu mizarskemu po- niku Josipu Nahtigalu, sta- emu maloletniku delavcu niku P. iz Gorij pri Bledu, tako maloletnemu Mirosla- P., trgovskemu potniku iz bljane, in ženi prvega obto- a delavki Barbari je bil ro- ski napad, ki sta ga Mir in tigal lani v začetku oktobra dila na vogalu Kostove in Kobaridske ulice na lastnico papirnice na Sv. Petra cesti, Bario Majcnovo. Napadalca sta Majcnovo naskočila in ji hotela s silo iztrgati ročno torbico, v kateri je nosila dnevni izkupiček 4,800 din. Napad pa se je fantom ponesrečil, ker je napadena gospa precej energično nastopila. Predvsem je seveda trdno stisnila k sebi torbico z denarjem, potem pa je zagnala še krik in vik s takim uspehom, da sta jo napadalca naglo odkurila. Vendarle sta bila nekoliko prepočasna, da sta takoj padla v roke preganjalcem.

Njuni tovariši na zatožni klopi pa so bili prav tako toženi zaradi škode, ki so jo vsak po svojih močeh prispevali na račun Majcnove gospe. Pri tej je bil namreč nekaj časa v službi kot dostavljalec in inkasant tretji obtoženec Stanko, sicer simpatičen in za delo prav poraben fant, ki pa se je dal od Mira in Miroslava P. pregovoriti, da je svoji delodajalki iz skladišča, do katerega je imel ključe, odnašal velike količine njene papirne zaloge. Z Mirom sta samo v lanskem septembru odnesla iz skladišča in prodala okrog 70 kg papirnatih vrečic, 3 bale tiskovnega in 1 balo krušnega papirja. Še prej pa je Stanko na Miroslavovo prigovarjanje nekako od februarja pa do avgusta lani "izvozil" iz skladišča papirja nekako v skupni vrednosti okrog 19,000 din, ki ga je potem Miroslav spravljal v denar. Zadnja obtoženka Barbara pa je bila obtožena, da je uživala in zapravljala od tistega denarja, ki so ga drugi obtoženci izkupili od ukradenih stvari.

Razprava je trajala ves dopoldan in tudi posvetovanje sodnikov se je zavleklo dobršen čas. Vsi obtoženci, ki so sicer vsaj v bistvu in v glavnem dokaj odkritosrčno priznali krivdo, so bili obsojeni: Feliks Mir zaradi poskušenega roparskega napada in zaradi nakupovanja ukradenih stvari na 20 mesecev robije in 60 din denarne kazni ter na 2-letno izgubo častnih državljanskih pravic, Josip Nahtigal za udeležbo pri roparskem napadu na 1 leto strogega zapora in 1-letno izgubo častnih državljanskih pravic, Stanko P. zaradi tatvin na škodo svoje delodajalke na 1 leto strogega zapora, Miroslav P. zaradi tatvin, nagovarjanja k tatvini in zaradi nakupovanja ukradenih stvari na 4 mesece strogega zapora ter na 600 din denarni kazni ali nadaljnjih 10 dni zapora, Barbara Mirova pa na 1 mesec in 15 dni strogega zapora. Ker je bil vsem obtoženim v kazen vštet tudi preiskovalni zapor, je slednja kazen že prestala. Sodniki so Majcnovo za njene odškodninske zahtevke v celoti zavrnili na pot civilne pravde.

Ker so se vsi obtoženci proti sodbi pritožili, je tudi državni tožilec Lendovšek za vse razen Barbare predlagal revizijo postopanja glede izreka o krivdi in prijavil tudi priziv zaradi prenizke odmere kazni.

Petstotake so ponarejali

Slovenska Bistrica, 4. februarja. — Iz Slovenske Bistrice nam poročajo o odkritju ponarejanja 500 dinarskih bankovcev in zajetju petih oseb, ki so osumljene izdelovanja, razpečavanja, ali so vsaj vedele za ponarèjanje. Opazovanja in poizvedbe so vodile varnostne organe v pravilno smer in je bilo pri preiskavi najdenih nekaj ponarejenih 500 dinarskih bankovcev, nadalje kliševi in tudi drugi predmeti, ki služijo ponarejalcem pri njihovem delu.

Zajeta je bila druščina, ki ni imela stika z že prej razkrinkano Majcen-Grašičevo ponarejevalno družbo. Aretirani so bili v Zgornji Polskavi Franc Mirnik, Karel Mirnik in Marija Mirnik, v Slovenski Bistrici Ludvik Mirnik in v Črešnjevcu pri Slovenski Bistrici Franc Napast. Aretirane osumljence so zasliševali več dni. Skušali so tajiti krivdo, vendar bodo morali kloniti spričo najdenih ponarejevalskih bankovcev. Danes je bilo zaslišanje zaključeno in so osumljence izročili sodišču.

Izjava hrvaškega diplomata

Dr. Pavelić proglašen za izdajalca

Washington, D. C. — (J. K.) — Bogdan Radica, šef jugoslovanskega Presbiroa pri poslanstvu v Washingtonu, kateri je edini Hrvat v poslanstvu, je izjavil, da je dr. Ante Pavelič, voditelj separatističnega gibanja, 'najnavadnejši izdajalec'. — "On je v službi", rekel je g. Radica, "italijanske in nemške vlade ter prav malo Hrvatov mu bo sledilo prostovoljno. Prepričan sem, da se vsak pošten Hrvat vznemirja ob sami misli, da bi tak človek bil voditelj Hrvatov. Bival je več let v Italiji, čakajoč prilike, da začne separatistično gibanje."

Radica ne verjame novice, da je Dr. Vladko Maček, podpredsednik vlade, prešel k Pavelićevi vladi. "Jaz mislim", povdaril je Radica, "da so te novice samo nemška propaganda. Čeprav sta obadva Hrvata, vendar sta osebna neprijatelja. Dr. Maček je voditelj Hrvatske seljaške stranke, katere ideologija je demokratska in protifašistična. Ta stranka je podpirana od vaščanov, kateri predstavljajo v Hrvaški mnogo večjo in močnejšo skupino od mestnih prebivalcev, čeprav bi morebiti meščani šli za Pavelićem, vaščanstvo mu bo sledilo samo le s silo in proti svoji volji."

Radica je bil sotrudnik v Obzoru, najstarejšem hrvaškem listu. On je zavzemal položaj direktorja Presbiroa, ali je po kratkem času moral pustiti to službo na zahteve nemške in italijanske vlade. Pred tem je skozi 6 let sodeloval pri Ligi narodov v Ženevi, kjer je odkrito izražal svoje protifašistične občutke. Radica je bil preteklega septembra postavljen na sedanji položaj v Washingtonu.

Najzanesljivejše dnevne delavske vesti so v dnevniku "Prosveti." Ali jih čitate vsak dan?

General de Gaulle

Reformator vojne strategije, čigar idej ni uresničila domovina, ampak Nemčija

Nemo propheta in patria.— Noben prerok doma nič ne velja.

Malo srečamo v zgodovini primerov, kjer se je gornji starorimski rek tako dobesedno uresničil ko pri generalu de Gaullu. Še teže bi pa našli primer, da se bilo nad celim narodom tako tragično maščevalo, ker njegovi voditelji niso verjeli lastnemu preroku.

General de Gaulle je bil namreč tisti, ki je že pred 10 leti oznanjal motorizirano vojno. Njegovi predstojniki — med njimi je bil tudi maršal Petain — mu niso verjeli; zanašaje se na Maginotove utrdbe in na zastarelo strategijo prejšnjih vojn, so reformatorjeve načrte tako dolgo zavračali, dokler ni bilo prepozno.

Danes je general de Gaulle voditelj imenovanih "svobodnih Francozov", t. j. tistih svojih rojakov, ki vztrajajo v vojni na strani Angležev.

General Charles de Gaulle se je rodil 22. novembra 1890 v Lillu kot sin tipične katoliške francoske vseučiliške družine meščanskega stanu. Njegov oče je bil dolga leta profesor filozofije in francoske književnosti na znamenitem jezuitovskem kolegiju v Parizu.

Po končanih vseučiliških študijah je šel mladi de Gaulle na vojaško akademijo v Saint-Cyru; končal jo je tri leta pozneje — l. 1913. — nakar je služil kot poročnik v raznih francoskih garnizijah. Kot nadporočnika 33. pešpolka ga je dohitela svetovna vojna. Naključje je hotelo, da je bil njegov takratni predstojnik — polkovnik Petain.

V avgustu 1914., marca 1915. v Šampanji in potem pri Douaumontu, v zgodovinski bitki za Verdun, je de Gaulle izkupil tri rane, pri Verdunu tako hudo, da je bil skoraj izkrvavel, ko ga je ujela neka nemška patrulja. Nadporočnik de Gaulle je petkrat skušal uiti iz ujetništva, a vselej so ga ujeli; po vsakem begu so ga Nemci huje kaznovali.

Po končani vojni je de Gaulle ostal v armadi in prevzel najprej kot stotnik, potem pa kot major važno mesto v francoski vojaški ekspediciji, ki je šla pomagat Poljakom v vojni proti Rusom. To pot je bil njegov predstojnik — general Weygand.

Po zmagi nad Rusi je šel de Gaulle za dalje časa na bolezenski dopust. Vrnivši se v službovanje, je postal profesor vojaške zgodovine na saint-cyrski akademiji. Tam je kaj kmalu zbudil pozornost pri svojih predstojnikih, zato so ga poslali v Ecole de Guerre, znamenito vojno šolo v Parizu, na tečaj o strategiji in taktiki. Tu se je spet srečal s človekom, ki igra danes tolikanj važno vlogo v življenju njegovega naroda: z generalom Petainom.

De Gaulle je namreč postal Petainov adjutant; Petain je bil takrat vrhovni poveljnik vseh francoskih armad.

Leta 1927. se je de Gaulle v skladu s francosko vojaško tradicijo vrnil iz generalnega štaba v vojaško službovanje v kadru. Služil je kot polkovnik v porenski armadi, od l. 1929. do 1932. je pa službeno prepotoval Irak, Perzijo in Egipt. Vrnivši se l. 1932. na Francosko, je stopil kot glavni tajnik v državni obrambni odbor in ostal na tem mestu do leta 1936.

Leta 1937. je de Gaulle prevzel poveljstvo nad 507. tankovskim polkom v Metzu, l. 1939. je napredoval za polkovnika tankovske brigade, 15. maja 1940. je postal poveljnik 4. oklepne divizije, ki se je tako uspešno udeležila bojev od 16. do 19. maja 1940. pri Abbevillu. Vojaška kritika takrat še zavezniških Angležev je zapisala, da je bila ta oklepna divizija v vsej franciski vojski edina, ki je stoodstotno izpolnila svojo nalogo.

6. junija 1940. opolnoči je de Gaulle dobil ukaz, da se mora pri priči vrniti v Pariz. Z blazno naglico ga je avto odpeljal; še preden se je zdanilo, je bil že v prestolnici.

Reynaud ga je takoj sprejel. Sporočil mu je, da ga je povišal za generala in imenoval za državnega podtajnika v vojnem ministrstvu. Tako je de Gaulle prišel v stik s člani kabineta. Videč, da postajajo zagovorniki kapitulacije čedalje glasnejši in da je ni več sile, ki bi mogla to gibanje zavreti, je dal Franciji slovo in se odpeljal na Anglesko. Tam je ustanovil tako imenovani "odbor svobodnih Francozov" in začel v besedi in dejanju delati propagando med Francozi v matični državi in v kolonijah za nadaljevanje vojne na strani Angležev.

General de Gaulle je zmerom slovel po tem, da se ni maral kazati v javnosti; zato je o njegovem zasebnem življenju le malo znanega. Vemo le to, da je poročen in da ima tri otroke, eno deklico in dva dečka, v starosti 16, 15 in 13 let. Njegova žena in otroci žive nekje na Angleškem in niso v nikakršni zvezi z njegovim javnim delovanjem.

Kot višji častnik je de Gaulle že zdavnaj pred sedanjo vojno pisal v francoskih vojaških listih strokovne članke o modernem vojskovanju. Njegove tri knjige Au Fil de l'Epee (1932.), Vers l'Armee de Metier (1934.) in La France et son Armee (1939). so zaslovele daleč preko meja njegove domovine. V svoji drugi knjigi se je zavzemal za strategijo izdatne uporabe tankov in oklepnih avtomobilov in priporočal napadalne metode, ki so jih potem uporabili Nemci pod generalom Kuderianom proti Franciji.

General Guderian, mož, ki velja v nemških vojaških krogih za očeta nemškega mehaniziranega vojskovanja in za glavnega zmagovalca nad Francijo, je v strokovnih člankih, ki jih je napisal zadnja štiri leta, sam priznal veljavo teorij tedanjega polkovnika de Gaulla. Po cele strani iz njegovih knjig in člankov je general Guderian citiral dobesedno. Nedopovedljiva tragika je hotela, da je general Guderian sleherno podrobnost, ki jo je našel in navedel teoretik de Gaulle, skoraj do pičice uporabil proti Franciji. Celih pet let so bile te teorije nič kolikokrat na dnevnem redu konferenc; Paul Reynaud je bil med tistimi redkimi, ki so jih v celoti odobravali in zagovarjali. Kje je vzrok, da se je francoski generalni štab tako trdovratno upiral njih uresničenju?

General de Gaulle je v tragičnih dneh poloma Francije povedal v nekem radijskem govoru: maršal Petain, od l. 1922. do l. 1931. generalni ispektor francoske vojske in l. 1934. francoski vojni minister, bi bil imel moč in ugled, da uveljavi Gaullovo teorijo v praksi. Toda maršal Petain, vojak stare šole, ni veroval v novo vojno tehniko . . .

Ko je Paul Reynaud poklical 6. maja 1940. de Gaulla v vojni kabinet, je bilo prepozno za improviziranje česar koli uspešnega proti metodi, ki jo je bil nasprotnik sam prevzel z odkritim priznanjem nje očetovstva. General de Gaulle je poskusil še poslednje: vrgel je v bitko tanke in oklepne avtomobile, da, celo tovorne avtomobile z improviziranim oklepom — toda izprevideti je moral, da ni več rešitve; kaos je bil že prevelik.

Na politično-vojaškem polju se je de Gaulle zmerom zavzemal za kar najtesnejše sodelovanje med Francijo in Anglijo. Ko je bila katastrofa že neogibna, si je general de Gaulle obupno prizadeval, da bi prepričal vodilne francoske politike, da mora Francija vojno nadaljevati, če hoče živeti.

Exchange Telegraph,
London.

Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

Angleška pomoč obljubljena Jugoslaviji

Zagotovila zunanjega ministra Edena

London, 24. apr. — Zunanji minister Anthony Eden je v parlamentu podal izjavo, da bo Velika Britanija storila vse, kar je v njeni moči, da Jugoslavija postane spet neodvisna država. Podpirala jo bo naprej v borbi proti skupnemu sovražniku.

Eden je rekel, da so kralj Peter in člani njegove vlade na varnem nekje na srednjem vzhodu. On ni razkril kraja, v katerem se nahajajo. Prej objavljena poročila, ki pa niso bila potrjena, so se glasila, da so Peter in njegovi ministri v Palestini ali Egiptu.

Morilci kralja Aleksandra apelirajo za svobodo

Pariz, 24. apr. — Zdaj, ko je Hrvaška po milosti diktatorja Hitlerja postala "neodvisna država", se je pričela kampanja za osvoboditev treh hrvaških ustašev, ki so bili obsojeni v dosmrtno ječo v Franciji na obtožbo sokrivde umora jugoslovanskega kralja Aleksandra in francoskega zunanjega ministra Louisa Barthouja v Marseillessu l. 1934. Ti so Mio Kraji, Ivan Račič in Zvonimir Pospešil. Apel za izpustitev iz ječe je bil vložen pri francoskem justičnem ministru po Georgesu Desbonsu. Slednji je bil zagovornik obtožencev na obravnavi pred sodiščem, najela pa ga je Hrvatska zveza, katere sedež je v Pittsburghu, Pa. Desbons je povedal justičnemu ministru, da jetniki niso teroristi, temveč patriotje. Ker je Hrvatska dobila neodvisnost, ni nobenega vzroka, da bi še nadalje ostali v zaporu.

Ogrska vlada podaljšala delovni teden

Budimpešta, Ogrska, 23. apr. —Vlada je s posebnim dekretom podaljšala delovni teden na 56 ur. Doslej je bil 48 ur. Naznanilo dostavlja, da so izredne razmere zahtevale podaljšanje delovnega tedna.

Michael F. Widman, vodja organizatorične kampanje med delavci v tovarnah Ford Motor Co., govori stavkarjem s tovornega avta, opremljenega z zvočnikom.

LASTNIKI RESTAVRACIJ!

Kuhajte na čist, hladen in udoben način z

ELEKTRIČNO STOJNO NAPRAVO

Instalacija globokega električnega kotla za cvrtje in na nov električni pražilec ogljene vrste v tipičnem restavrantu v sosedščini.

Električni kotli za cvrtje in peko pomnože dobičke, - znižajo odpadke

Restavranti po sosesčinah so zamenjali za električne kotle za peko in cvrtje, vsled pozitivne kontrole vročine ker . . .

. . . vzdržuje natančno temperaturo
. . . prepreči prekomernost vsrkavanja masti
. . . ohrani mast za ponovno uporabo
. . . zagotovi pravo kuho in opražene jedi

Da se vam brezplačno razkaže električni pražilni kotel ali električna peč za peko, telefonirajte RANdolph 1200

Dobite dejstva!

Dovolite, da vam naš zastopnik pojasni prednosti in varčevanje, ki ga nudijo nizke cene za izmenični tok za kuho in peko.

COMMONWEALTH EDISON COMPANY

POLOM

ROMAN IZ VOJNE L. 1870-71

ÉMILE ZOLA

Preložil VLADIMIR LEVSTIK

V oddaljenem zvoniku je udarila ura deset, ko so zopet odšli na pot. Edina velika nevarnost je bila v Capelle, kjer so zašli ravno v sredo sovražne straže, ki je segla po puškah ter streljala v temo, dočim so se vrgli oni na trebuh in bežali po vseh štirih, dokler niso med žvižganjem krogel dosegli grmovja. Od tod dalje se niso več upali iz gozda; prisluškujoč z ušesi in tipaje z rokami, so hodili dalje. Na ovinku steze so se splazili do izgubljene straže, skočili ji na rame, ter ji z nožem razparali grlo. Zdaj so bila pota prosta, in s smehom in žvižganjem so šli naprej.

Okoli treh zjutraj so dospeli v majhno belgijsko vas k vrlemu kmetu, ki se je zbudil in nemudoma odprl svoj skedenj, kjer so sladko zaspali na svežnjih sena.

Solnce je bilo že visoko, ko se je Prosper prebudil. Odprl je oči, ko so tovariši še smrčali, ter zapazil gospodarja, kako zaprega konja v velik voz, naložen s kruhom, rižem, kavo, sladkorjem in raznovrstnimi živili, skritimi pod vrečami oglja; nato je izvedel, da ima vrli možak v Franciji, v Raucourtu, dvoje omoženih hčera, ki jima hoče pripeljati ta živež, vedoč, da jima vsled prehoda Bavarcev prede huda sila. Že zjutraj si je bil preskrbel dovoljenje. Prospera se je takoj lotila nova želja, da bi sedel poleg voznika na vozno klop ter se vrnil v tisti kotiček zemlje, kamor ga kliče domotožje že sedaj. Dejal je, da ni ničesar enostavnejšega; v Remilly-u, koder se je bil kmet prisiljen voziti, bi stopil z voza. V treh minutah je bilo dogovorjeno, zaželjene hlače in bluzo je dobil na posodo, in kmet ga je povsod izdajal za svojega hlapca, tako da je do šeste ure dospel do cerkve, le dvakrat ali trikrat ustavljen od nemških straž.

"Ne, dovolj mi je bilo!" je ponovil Prosper po kratkem premolku. "Ne pravim, če bi nas bili rabili za kaj poštenega, kakor doli v Afriki! Toda hoditi na levo, da se vrneš po desni spet nazaj, čutiti, da nisi prav za ničesar več na svetu, to naposled ni bilo nikako življenje; in potem — ubogi moj Zefir je zdaj mrtev, bil bi čisto sam, in tudi meni ne bi preostajalo drugega, kakor da ležem . . . Vi imate konje, oče Fouchard, videli boste, ali jih imam rad in ali jim dobro strežem ali ne!"

Staremu so se zasvetile oči, še enkrat je trčil, in zaključil brez prenagljenja:

"Moj Bog! Ker ti storim s tem uslugo, ti jo hočem vendarle storiti; sprejmem te . . . Toda, kar se tiče plačila, se pomeniva šele takrat, ko bo vojska pri kraju, kajti treba mi v resnici ni nikogar, in časi so težki."

Silvina, ki je sedela s Charlotom, na kolenih, ni bila obrnila oči od Prospera. Ko je videla, kako je vstal in krenil takoj proti hlevu, da sklene znanje z živalmi, ga je vprašala vnovič:

"Torej niste videli Honoreja?"

To vprašanje, ki ga je ponovila tako nenadoma, ga je pretreslo, kakor da bi z nepričakovano lučjo razsvetlilo temen kotiček njegovega spomina. Obotavljal se je še, a vendar se je odločil.

"Poslušajte, prej vas nisem hotel razžalostiti, ali, zdi se mi vendar, da je Honore ostal tam."

"Kako ostal?"

"Da, zdi se mi, da so ga Prusi ubili . . . Videl sem ga na topu, napol ležečega, glavo pokoncu in z luknjo pod srcem."

Nastopil je molk. Silvina je strašno prebledela, oče Fouchard pa se je zdrznil in postavil kozarec, kamor je bil izlil ostanek iz steklenice, zopet na mizo.

"Ali veste to zanesljivo?" je vprašala ona z izdavljenim glasom.

"Tako zanesljivo vem, kakor vsako reč, ki sem jo videl z lastnimi očmi . . . Bilo je na majhnem gričku, poleg treh dreves, in rekel bi, da najdem tisti kraj z zaprtimi očmi."

V njej se je nekaj podrlo. Ta fant, ki ji je bil odpustil, ki si jo je bil zavezal z obljubo, on, ki bi jo imel poročiti, kakor hitro bi po končani vojni stopil iz službe — ta ji je bil zdaj ubit, ostal je tamkaj z rano pod srcem! Nikoli prej ni čutila, da ga tako silno ljubi. Mogočna želja, da bi ga zopet videla, in ga imela vzlic vsemu pri sebi, pa če bi moralo biti pod mrzlo zemljo, jo je zagrabila ter jo vrgla iz njene običajne mirnosti:

Burno je postavila Charlota na tla ter vzkliknila:

"Dobro. A ne verjamem vam, dokler ga sama ne vidim. Če veste, kje je bilo, me spremite tja. In če je res, da ga najdeva, ga pripeljeva sem nazaj."

Solze so ji zadušile glas, zgrudila se je na mizo, drhteča v dolgih sunkih ihtenja, dočim se je mali, ves osupel, da ga je mati pahnila od sebe, tudi pričel jokati. Dvignila ga je zopet v naročje ter ga stisnila k sebi, jecljaje razburjene besede:

"Ubogi otrok! Ubogi moj otrok!"

Oče Fouchard je bil ves okamenel in razburjen. Vzlic vsemu, kar se je bilo zgodilo, je po svoje ljubil sina. Stari spomini izza davnih, davnih časov so se mu bili morali vrniti — izza časov, ko mu je še živela žena in ko je hodil Honore še v šolo. In dvoje debelih solz se je hkrati pokazalo v njegovih rdečih očeh ter mu steklo čez ustrojeno kožo lic. Že več ko deset let ni bil plakal. Iztrgala se mu je cela tropa kletvic, in nazadnje se je res razjezil zaradi tega sina, ki je bil njegov, in ki mu ga zdaj do groba ni več usojeno videti.

"Strela božja, to je bridko, če ima človek samo enega sina in mu ga Bog vzame!"

Toda, ko se mu je mir nekoliko vrnil, je bil Fouchard zelo nejevoljen, videč, da govori Silvina še vedno o tem, kako pojde iskat Honorejevo truplo. Trmoglavo je vztrajala pri svoji volji, brez krika, zdaj v obupnem, nepremagljivem molčanju; nič več je ni spoznal, nje, ki je bila sicer tako pokorna ter je opravljala vsako delo, ne da bi se pritoževala; njene velike, vdane oči, ki so same tvorile lepoto njenega obraza, so se bile razvnele v odsevu divje odločnosti, čelo pa je ostalo bledo pod valom gostih, rjavih las. Odtrgala si je bila rdečo ruto, ki jo je nosila na ramah, ter se oblekla vsa v črno, kakor vdova.

Zaman ji je Prosper dopovedoval, kako težavno bi bilo iskati, in kakšne nevarnosti da ji prete, in kako malo upanja ima, da najde mrliča. Naposled mu niti ni več odgovarjala; uvidel je, da pojde sama in napravi kakršnokoli brezumnost, če se on ne pobriga; to ga je vznemirjalo še najbolj zaradi homatij, ki bi mu mogle nastati s pruskimi gosposkami. Tako se je nazadnje odločil ter šel k remillyskemu županu, ki je bil njegov oddaljeni bratranec; z njim sta si prikrojila historijo: Silvino sta napravila za Honorejevo vdovo in Prospera za njenega brata, tako da se je bavarski polkovnik, ki se je bil naselil v spodnji vasi v gostilni "pri Malteškem križu", omečil ter napravil bratu in sestri izkaznico za prosto pot, ki jih je pooblaščala, da vzameta soprogovo truplo s seboj, ako ga najdeta. Napočila je bila noč, in vse, kar se je dalo doseči pri mladi ženski, je bilo to, da je obljubila počakati dneva, preden se odpravi na pot. (Dalje prihodnjič.)

Član avtne unije CIO v obleki iz unijskih znakov piketira tovarno Ford Motor Co. v Dearbornu, Mich.

Pekel nad Londonom

Angleški vojak protiletalske obrambe pripoveduje, kako prenašajo prebivalci angleške prestolnice strahote nemških letalskih napadov

To pismo je napisal med letalskimi napadi in bombardiranjem Stanley Lupino, znani angleški igralec; poslal ga je svoji ženi Connie Emeraldi Lupinovi v Združene države. Hči tega moža, ki danes opravlja svojo vojaško dolžnost kot protiletalski redar v Londonu, je znana hollywoodska filmska zvezda.

Pismo prinašamo po bernskem listu Nation.

London.

Dearest Connie,

. . . Nad Londonom se je zgrnil pekel. Težko bi našla v prestolnici še kakšen utrjen okraj, ki ga še ne bi bili bombardirali. Buldoški duh angleškega naroda pa kljub temu ni zlomljen. Težko mi boš verjela, da sem videl ljudi na cestah, sedeče pred svojimi porušenimi hišami, ljudi, ki so peli pesem "Anglija bo večno živela".

Mi letalski redarji smo na nogah od sončnega vzhoda do sončnega zahoda. Prejšnji teden sem ujel samo dve uri, da sem ju prespal v postelji. Zaporni ogenj naše protiletalske obrambe je tako silovit, da padajo ptiči v tisočih in tisočih mrtvi z dreves. Nebo se pogosto zdi en sam ogromen plamen, vse se sveti in bliska od izstrelkov, ki treskajo, njih drobci bijejo ob ceste kakor toča. Svojo ponočno stražo moramo opravljati v trdi temi, medtem ko prav blizu pokajo bombe. Tečemo, vržemo se v bližnji jarek, skočimo—tečemo dalje . . .

Najnevarnejše delo je izkopavanje bomb, ki niso eksplodirale. Naša ušesa so se že zdavnaj privadila zamolklemu poku tempiranih (časovnih) bomb in bomb, ki niso eksplodirale. Iskanje teh bomb brez vsakršne luči je strašno moreče delo. Vsako sekundo se utegne bomba razleteti . . . Pred dvema dnevoma sem z nekim svojim tovarišem iskal časovno bombo. Drobci izstrelkov so deževali na naju, ne daleč od naju so treskale bombe. Na srečo naju pa niso bili alarmirali zaradi časovne bombe, temveč zaradi velikega drobca protiletalskega izstrelka.

Zaklonišče, ki jaz zanj skrbim, je prenapolnjeno. Ljudje spe tu vso noč. Ob vhodu sem si iz klad zgradil nekakšno stražarsko hišico; iz nje lahko vidimo in primemo vohune in agente.

Danes se nihče več ne norčuje iz nas. Vsakdo spoštuje in ceni protiletalske redarje. Otroci se v nevarnosti vselej zateko najprej k nam, kakor hitro zagledajo na naši čeladi beli 'W'. Sprevodniki ne zahtevajo od nas drobiža in v mnogih trgovinah nočejo od nas vzeti denarja za prodano blago. Vse hkrati smo: redarji, bolniški strežniki, gasilci, čuvaji, pomočniki v stiski; mi prinašamo v zakloniščа pogosto najpotrebnejše—hrano. V moji kleti je sedem ljudi, ki nikoli ne pridejo iz zakloniščа na beli dan. Med njimi je ženica, stara devet in osemdeset let. Vselej, kadar imamo ponoči stražo, mi pomoli roko v pozdrav.

Kadar pregledujem zakloniščа, nikoli ne govorim z ljudmi, vendar vsi trdijo, da mojo navzočnost v temi čutijo. Poznajo že zamolkli zvok mojih debelih gumijastih čevljev. Nikoli nikogar ne zbudim. Ni dolgo tega, kar se je v nekem zaklonišču, zgrajenem za šestdeset ljudi—v njem jih je pa spalo sto osemdeset—zbudila neka mlada žena. Ležeča na tleh, zavita v odejo, je iztegnila k meni svojo roko in zašepetala:

"Primite me za roko, gospod, samo za trenutek . . ."

Storil sem, kakor je dejala. Pritisnila si je mojo roko k obrazu in dejala:

"To dobro de. Hotela sem samo čutiti moško roko . . . Pred tremi meseci je padel moj mož, jaz pa pričakujem otroka . . ."

To so drobni doživljaji, Connie, ki človeku srce parajo. Vendar bombe še niso zlomile duha angleškega naroda. Sosedje, ki že dolgo let med seboj niso izpregovorili niti besedice, žive zdaj drug ob drugem in si pomagajo, kjer le morejo. V neki kleti sem videl bledega mladeniča, kako si je bil položil glavo neke stare ženice v naročje in jo gladil po laseh.

"Vaša mati?" sem vprašal.

"Ne," je odgovoril, "ne poznam je."

Na neki cesti, obrobljeni z visokimi starimi topoli, me čaka tovariš, ki naj me zamenja. Možak je skoraj zaspal. Še cigareto si prižgeva, potem pa zlezem v klet k svoji petindvajsetglavi 'družini'. Potegnem si čelado na obraz in takoj zaspim. Ne za dolgo: neka stara ženica je dobila srčni napad, moram ji prinesti zdravilo. Proti jutru ji odleže. Ob šestih zaslišim znamenje, da je alarm končan. Utrujeni, bledi ljudje se plazijo iz svojih votlin . . . Skuham si čaj in ležem v posteljo.

Po dveh urah spet alarm. Pogledam v zrak in vidim, da se bije strahotna letalska bitka.

Neki štirimotoren Dornier se vname. Za Boga, imajo ga! Pada . . . puščajoč za seboj drobne, bele oblačke. Sedem ton jekla in železa švistne skozi zrak. Molim, da ne bi priletelo na kakšno hišo. Zdaj pride posadka na vrsto.

Eden je brez padala!

Obrnem se vstran . . .

Vsakdo je na svojem mestu in vsakdo stori, kar more. In tako je povsod na Angleškem. Nikoli ni beseda 'veličina' imela tolikšnega pomena.

Tvoj Daddy.

Posledica nasilne zaroke

T. Johnson

Med Londonom in Birminghamom vozi vsak dan brzi vlak. Karie Masterfield, "dekle z najlepšimi očmi na svetu", ko so jo imenovali v londonskih krogih, je enkrat na teden potovala s tem vlakom na obisk k svoji sestri, ki je bila poročena v Birminghamu. Tako je bila na poti pred tremi tedni. Ko je vlak odrinil s postaje, je zadnji hip skočil na stopnice mlad mož in stopil naravnost v oddelek, kjer je samotno sedela Karla.

Prvih dvajset minut je bilo vse v najlepšem redu. Iznenada pa je neznanec drzno pogledal v Karijine lepe oči in ji ponudil cigareto, kar pa je odklonila.

— O, mylady, ali ne kadite? Ali vam smem ponudit bonbone?

— Hvala. Od tujcev ne sprejmem ničesar!

— Modro življenjsko načelo.

In neznanec si je zadovoljno prižgal cigareto.

— Saj res ne morete vedeti, s kom sedite v vlaku? Znani so mi slučaji, ko so neznanci ponudili zastrupljene bonbone, da bi potem mogli mirno opraviti svoj roparski posel. Midva se na priliko peljeva še celo uro, ne da bi se vlak medtem kaj ustavil.

Karie je krčevito stiskala časopis pred oči.

— V ostalem pa vendar ne veste, kaj je moja namera. Znabiti vas hočem ubiti?

Pri teh besedah je neznanec segel v žep. Dekle je skočilo pokonci, pa se je znašla pred naperjeno revolversko cevjo.

— Zasilna zavora je daleč, skoraj tri korake. Že pri prvem koroku utegnete biti mrtva. Če pa ostanete mirna in razsodna, se vam ne bo prav nič zgodilo . . .

— Ne . . . ne. Če že hočete moj nakit . . .

Neznanec zamahne z roko:

— Vaš nakit? Ne, nekaj drugega bi rad, miss Masterfield. V Cityju namreč kroži govorica, da ste doslej hladno odbila vse prosilce in ženine.

— Kako si dovoljujete? . . .

— Jaz? O, še kaj drugega. Zahtevam, da se ta hip z menoj zaročite.

— Smešno. To je vendar pravo nasilje, napad na mojo osebno svobodno voljo. Kaj takega, lahko vedno zanikam.

— Seveda, — se je neznanec zasmejal. — Toda nikar ne pozabite na škandal, ki bi s tem utegnil nastati. Tole mi boste takoj podpisali. Stavil sem namreč s svojimi prijatelji, da se ob tem in tem času vrnem v London, razume se, z vami. Vse pa se dogaja radi maščevanja mojih prijateljev: Lamborna, Chestertona in Mansfielda. Ali me sedaj razumete? In verjemite mi, da bi se tudi uboja ne ustrašil . . .

— Ali bi se zares drznili?

— Da! Moj alibi je tako vešče pripravljen, da bi mi nikoli ne mogli dokazati, da sem sploh bil v vlaku . . .

Karie je stresla ledena groza.

— Prav. Podpisala bom. S tem bom izpričala, da je bilo vse storjeno z mojo vednostjo, kajne?

In Karie z naglo kretnjo podpiše svoje ime.

— Toda že na prihodnji postaji bom mogla povedati . . .

— Lahko, — se je smehljal. — Toda vsi bodo verjeli meni, ko jim bom dokazal, da sva se nekaj malega sporekla, kot je pač običaj med zaročenci . . .

Melton je drugi dan zaman iskal v časopisju izjavo, da Karie razdira zaroko. Ko se je pravkar s tem ukvarjal v mislih, mu prijavijo Karie. Sprejel jo je v knjižnici. Čim se je sluga odstranil, je Karie potegnila samokres.

— Kako ste smešna, dra ja — se je zasmejal. — P ste, da je bilo moje om zno, dočim je vaše . . . mi povejte, s čim naj v strežem, draga moja?

— Draga, od kdaj. Ko znost! — je planila K Zdajle boste nemudoma menoj, da se poročva. odrineva za dva tedna. na poročno potovanje. — ironično dejala Karie. — šem iznakaženem znač še ostala trohica gentlem saj veste, da nikoli ne meli pravice do tega po zakona. Čez dober mes bova ločila . . .

— Vi se torej hočete menoj poročiti?

— Da. Ločitev je manj neugodna zadeva razdrta zaroka. Sicer p mi veste. Krivico boste svoje rame.

Vest o poroki se je d razletela po Londonu k bomba. Zadeva je bila zagonetna, ker nista h in lord Melton pred odh poročno potovanje nikog jeti.

Mimo Pariza, Rima, B Berlina je prišel mladi p njič v Hamburg. Zadn predno sta se vkrcala sta šla v opero. Po oper kjer sta plesala. Pila in neprestano plesala. ženje mlade lady pa je lo čedalje slabše.

— Draga moja, danes deti nekam žalostna? — vprašal Melton. — Ka storil za vas?

— Vi? — de ona nejev oči ji zalijo solze.

— To . . . da . . . prav ste preresno vzela najin Še nikoli v življenju ni čala tako hladnega člov

Nenadoma je Melton o rie sredi dvorane in jo

— Vedel sem. Vse se draga Karie. In vprav hotel. Toda spoznal sem nos, pa sem radi tega č skopni kot pomladni sn

Naročite Mladinski boljši mesečnik za mladino!

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih.

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P. TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

★

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Cene zmerne, unijsko delo

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. LAWNDALE AVENUE · CHICAGO, ILL.

TEL. ROCKWELL 4904

60-DNEVNA DOKAZNA

PONUDBA PREDNOSTI NA

SERVEL PLINSKIH HLADILNICAH

Ponudba se konča v nekaj dneh . . . torej hitite!

Naj Servel PLINSKA hladilnica sama dokaže pravilnost na vašem domu

Servel plinska hladilnica ostane tiha, zdrži delj časa. Poskusite Servel za 60 dni!

Imate le še nekaj dni časa, da se poslužite te ugodnosti. Brez izjeme kakšne vrste hladilnico imate sedaj, pridite in vredite za Servel poskušnjo za prihodnjih 60 dni.

Mi želimo dokazati vam, kaj vse lahko napravi Servel za vas. Prepričajte se, kako Servel obvaruje hrano za več dni. Poučite se na licu mesta zakaj plinska hladilnica nadkriljuje vse druge v obratnih stroških.

Servel je povsem drugačna hladilnica, ki ste jo še kdaj imeli. Servelov zmrzovalni sistem nima nobenih premikajočih edinic, ki bi se pokvarile ali izrabile. Mala plinska edinica opravi to delo. Servel je stalno TIH in ne dela šuma.

Prepričajte se sami, poslužite se te naše ugodne ponudbe sedaj! Pojdite v vaš bližnji Peoples Gas urad ali telefonirajte Wabash 6000. Ali pa vprašajte bližnjega Servel trgovca. Ponudba kmalu poteče, torej hitite SEDAJ.

MODERN COOKERY . CONSTANT HOT WATER . SILENT REFRIGERATION . GAS HEATING

THE PEOPLES GAS LIGHT AND COKE COMPANY

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosv prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni n nini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane $6.00 eno letno naročnino. Ker pa člani že plačajo pri assessmentu $1. tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, da je list predrag za člane SNPJ. List Prosveta je vsa leto gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naroč

Cena listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado $6.00		Za Cicero in Chicago je	
1 tednik in	4.80	1 tednik in	
2 tednika in	3.80	2 tednika in	
3 tednike in	2.40	3 tednike in	
4 tednike in	1.20	4 tednike in	
5 tednikov in	nič	5 tednikov in	

Za Evropo je $8.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja Money Order v pismu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša last

PROSVETA, SNPJ,
2657 So. Lawndale Ave.
Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto $

1) Ime ..... Čl. društva št.

Naslov .....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sled članov moje družine:

2) ..... Čl. društva št.

3) ..... Čl. društva št.

4) ..... Čl. društva št.

5) ..... Čl. društva št.

Mesto ..... Država .....

Nov naročnik ..... Star naročnik .....